

Viastr, Feston

MARTIN KAŠPAR
IVANA PECHÁČKOVÁ
AZORSKÉ OSTROVY
SINGAPUR

2*19

4 BALÍČKY AUTOPOJIŠTĚNÍ. 1 SNADNÁ VOLBA.

U nás je teď výběr vhodného autopojištění ještě snadnější. Od základního až po nabitý balíček poskytující maximální ochranu.

MojeAuto

Allianz

Jezdím málo,
platím málo,
více si žiju.

na začátek

Stanislav Bernard
spolumajitel Rodinného pivovaru Bernard

V únoru jsme udělili Bernardovu cenu za odvalu policistovi Šimonu Vaicovi, protože v krizové situaci zareagoval tak, jak by se bohužel většina lidí alibisticky nezachovala. Když od kolegů v Praze dostal vysílačkou zprávu, že se k němu v protisměru řítí motorkář rychlostí 145 kilometrů za hodinu tam, kde je padesátka, navíc pod vlivem alkoholu a opakovaně bez papírů a že nemá šanci ho dojet, instinktivně mu do cesty postavil auto. Motorkář to ovšem neubrzdil, narazil do auta, přeletěl ho a zranil se. Kdyby se ale policista během pár sekund takto nerozhodl, mohl motorkář vážně ohrozit životy dalších nevinných lidí kdekoli ve městě. Ocenili jsme Šimona Vaice za to, že svou práci dělá poctivě, že se rozhodl rychle, podle svého nejlepšího svědomí a v zájmu bezpečnosti celku. Tak by totiž policie měla jednat vždy.

Když jsme ocenění zveřejnili na sociální síti, velmi mě překvapily dva naprosto protichůdné názory, které se u příspěvku objevily. V naprosté většině případů to byla obrovská podpora, protože lidé intuitivně cítili, že si ji policie v tomto případě zaslouží, a tak vlastně tehle čin spontánně ocenili. Na druhé straně mě ale zaskočily někdy až nenávistné komentáře. Bohužel především z řad motorkářů, kteří nás obviňovali z toho, že odměňujeme

málem vraha. Jako by měli za samozřejmé, že motorkář má právo policistům ujet bez ohledu na to, že ohrožuje okolí. A taky bez ohledu na to, že svoboda siče znamená možnost rozhodnout se porušovat zákony, ale taky nutnost počítat s následky a přijmout je. A to se tady u nás nosí čím dál mň.

Šimon Vaic byl za své rozhodnutí souzen. Podle GIBS, která podnět k vyšetřování podala, použil nevhodný donucovací prostředek. Soud se ale nakonec našťástí postavil na jeho stranu. Kladu si otázku, k čemu by tu policie byla, kdyby jí kdokoli ve velkoměstě mohl ujet téměř trojnásobnou než povolenou rychlostí? K tomu, aby chodila v naporádných uniformách, či seděla zalezlá na služebnách? Vždyť by se jí každý vysmál. Silně vnímám, že i vlivem všech možných regulací, byrokracie a politické „překorektnosti“ ztrácí policisté autoritu, kterou ale nezbytně potřebují, aby vůbec mohli fungovat – aby zde nevládla anarchie.

Tím více jsem vděčný za lidi, jako je Šimon Vaic, kteří dělají svou práci srdcem. Kdybychom se měli znovu rozhodovat, zda Šimona, nebo kohokoliv jiného, za podobný čin oceníme, neváhali bychom ani sekundu.

Držte se!

vlastní cestou 2¹⁹

duben – květen – červen

editor
Boris Dočekal
redakce
Stanislav Bernard, Zdeněk Mikulášek,
Markéta Navrátilová, Štěpán Malovec
design
Štěpán Malovec
jazyková poradkyně
Aneta Slavíková
tisk
Indigoprint, s. r. o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a. s.

obsah

04 – Martin Kašpar
rozhovor	26 – Tištěná kniha tady
bude navěky
rozhovor s Ivanou Pecháčkovou
10 – V ráji
povídka Jaroslava Rudiše	30 – Dawson City: Baron von Hecke
komiks (Jaromír 99 / J. Rudiš)
14 – Azorské ostrovy
fotoreportáž	32 – Jak to vidí
Bob Kartous
20 – Z pivovaru
novinky z pivovaru	33 – Pravda vítězí!
fejeton Bedřicha Solanského
21 – Bernardova cena Fair Play
novinky z pivovaru	34 – Poslední vesnice v Singapuru
reportáž
22 – Lukáš Machalický
lahůdka ze světa
výtvarného umění	38 – Kláster Porta coeli
Vysočina a okolí

foto na obálce > Miroslav Němý

www.bernard.cz

www.facebook.com/bernard.cz

**Lékaři bez hranic
dělají akutní
medicínu.
Zachraňujeme
životy, ne zdraví**

**říká doktor
Martin Kašpar**

Lidé v Iráku neskutečně vydrží – včetně dětí. Takřka neprojevují bolest, i u těžkých zranění spíš jen pofňukávají.

▼ **Lékařskou fakultu si člověk málokdy vybere náhodou. Jaké byly vaše pohnutky?**

Hrozně mě ovlivnila parta lidí na gymplu, která mě táhla a motivovala. Vždycky jsem byl spíš takový přívěšek, oni byli chytřejší a bystřejší. Dal jsem si nicméně přihlášku na medicínu a jako únikovku lesárnu. No a dopadlo to tak, že jsem se dostal na tři mediny a únikovka mi nevyšla.

Napoprvé?

Ne, to ani náhodou. Poprvé jsem se nedostal, šel jsem dělat uklízečku na Žlutý kopec v Brně. Staniční sestra se vyvrátila, když se dozvěděla, že by tam měl uklízet chlap. Bylo tam ale úžasné prostředí, sestřičky si mě hýčkaly. Bylo krátce po revoluci, všichni kamarádi se ve stejné době vrhli na podnikání, já jsem vytíral sály a oni jezdili novými autáky. Přes rameno jsem ale mohl doktorům koukat na otevřená břicha a přičichnout k chirurgii. A už jsem byl chycený. Díky doktorům a milým sestřičkám jsem nakonec opravdu šel na medicínu.

Mezi vaší misí v iráckém Mosulu a dokončením studií ale uplynulo ještě hodně času...

No to si pište. Nechtěl jsem jít dělat do velké fakultní nemocnice, nejsem úplně ten správný akademický typ. Založením jsem spíš altruista. A tak jsem skončil v okresní

nemocnici ve Znojmě. Jsem tu dvacet let, z toho patnáct operuji rakovinu prsu. Myslím, že to je práce, která má smysl. Každý třetí člověk se s rakovinou u sebe setká a každý čtvrtý na ni umře.

A pak jste se najednou octl uprostřed rozbombardovaného Iráku v nemocnici Lékařů bez hranic. Jaké byly začátky?

Když má člověk štěstí, tak se v nemocnici potká s člověkem, který mu řekne, jak to na místě v praxi chodí, co dělal s kterým pacientem a jiné potřebné informace. Mně se povedlo se takhle s kolegou překrýt jeden den, občas se ale nepovede ani to. Ten první den byl hektický. Zrovna končil ramadán a mně se sešlo několik pacientů. Holčička s poraněním tváře při automobilové nehodě, další byl mladý muž, kterému vrtule od motoru potrhala ruku. Den končil zraněním třech dětí, bratrů. Bohužel některý z nich šlápl na výbušninu. Dva těžká zranění nepřežili, jednoho jsme operovali. Podařilo se jej zachránit. Do té doby jsem podobná zranění neviděl, tam jsem do toho padl rovnýma nohama.

Jak vypadal váš běžný pracovní den?

Vlastně dost podobně jako u nás – začínal vizitou, které se zúčastní všichni přítomní lékaři. Já jsem spolupracoval s francouzskou anestezioložkou, dětským lékařem z Německa a lékařkou urgentního příjmu taky

z Německa, staniční sestra ze sálu byla Kanaďanka a dost často s námi chodila i vedoucí mise Francouzka s bohatými zkušenostmi z více než třiceti misí. V nemocnici jsme měli několik oddělení – čtyři lůžka na jednotce intenzivní péče a dále mužské, ženské a dětské oddělení, a ještě oddělení pro podvyživené děti a léčbu podvýživy. V Iráku jsou i děti, které mají porodní hmotnost kolem jednoho kilogramu. Je tam obrovská novorozenecká úmrtnost. Ty děti jako by se daly prosvítit žárovkou a já jsem obdivoval kolegy lékaře, že byli schopni se o tak malé děti postarat.

Po vizitě se šlo operovat?

Nejprve se doladil operační program, který byl zhruba známý už předtím, protože tam byli pacienti, kteří potřebovali opakované operační zákroky. Do toho samozřejmě přicházeli akutní pacienti, které bylo potřeba operovat. Takže můj pracovní režim byl čtyřadvacet hodin denně sedm dní v týdnu. Ta služba je tam permanentní, člověk je na to připravený a oni mi to dávali i najevo, když jsem třeba neoperoval a nebyl jsem ani na příjmu, protože tam byly lehčí případy, tak mě posílali, ať si odpočinu, protože věděli, že na rozdíl od dětského lékaře nebo internisty, kteří skončili službu v šest hodin, tak já jako chirurg můžu být přivolaný kdykoliv. Na druhé straně, když jsem nebyl v nemocnici a neoperoval jsem, tak mi to zároveň chybělo, protože jsem neměl jinou možnost, jak se realizovat.

Jak zkušený musí být chirurg, který chce působit na misi Lékařů bez hranic?

Teoreticky jde na misi vyrazit už po pěti letech praxe, ale já bych na to neměl koule. Proto jsem čekal tak dlouho, až jsem cítil, že už bych to mohl zvládnout. Nakonec tam nikdo tolik praxe neměl.

Jezdí na mise i starší lékaři, než jste vy?

Ano, u těch ze západní Evropy je to celkem běžné, zejména u chirurgů. Je to o tom, že lékaři na Západě jsou finančně zajištěni. Nemají problém podepsat kontrakt na šest měsíců. U nás je problém vyjet na šest týdnů, je to výpadek v práci, v příjmech, všude. Vlastně neplacená dovolená. Na rovinu jsem se rodiny zeptal, jestli chce jet v létě na 14 dní na hezkou dovolenou k moři, nebo jestli místo toho mohou jet na misi. Pustili mě.

Byla vůbec možnost dostat se na misi k věcem, které operujete běžně?

Ano, operoval jsem i podobné věci, jaké operuji ve Znojmě. Ale bylo i hodně situací, které jsem si musel osahat poprvé, jako kdysi na svém chirurgickém začátku, nebo je musel hodně oprášit. Ale člověk naštěstí za dvacet let nějakou teorii nabere a ví, jak se to zhruba dělá.

Předpokládám, že vybavení tamní nemocnice se nedá srovnávat s běžnými podmínkami.

Možnosti, co mám na sále tady a tam, jsou nesrovnatelné. Tady mám třeba při operaci na stolku od každého nástroje pět stejných kusů, tam jsem rád, že je k dispozici jeden a nedej bože, abych ho potřeboval dvakrát. Musel jsem začít improvizovat, což je úžasné a naučil jsem se v tom dělat. Je to, jako byste chtěl opravovat auto, ale měl k tomu jen šroubovák, kladivo a kombinačky. Byl jsem překvapený, jak v porovnání s tím, co mi nabízí chirurgie u nás a tam, není výsledek v poměru k tomu vybavení zase tak rozdílný.

Jaká zranění jste operoval nejčastěji?

Dělal jsem hlavně civilní pacienty, i když se zraněními válečného charakteru. Zranění od výbušnin, střelná poranění, autonehody... Velmi časté byly popáleniny, a to zejména u dětí.

Proč zrovna ty?

V náročných podmínkách, ve kterých tam děti žijí, se to stane velmi snadno. Přicházejí často do styku s otevřeným ohněm, horkou vodou či rozpáleným topením. Chtěl jsem být dětský chirurg, tam jsem se k tomu vrátil. Mám odjakživa slabost pro děti a postupem času čím dál víc i pro staré lidi, zkrátka pro ty bezbranné. U nás na ambulanci řeší člověk lecjakou banalitu, ale když zavolají, že je tam dítě, mám to podvědomě stále v sobě. Na mě tam děti neprojevují tolik emocí jako u nás. Jako nemocné jsou báznělivější až smutné a s tím já mám velký problém. Výchova je tam striktní, pohlázení moc neexistuje a našinec tím hrozně trpí. Život a smrt je pro místní více v rukou Aláha. I proto jako věřícím se jim asi snáze smiřuje nejen se ztrátou dětí.

Co dělá chirurg, který má operovat něco, s čím se v praxi ještě nesetkal?

Třeba musíte odstranit popáleniny na 20 procentech dětského tělíčka a člověk cítí, že může víc podělat než opravit. Když jsem něco nevěděl, nastudoval jsem to,

M. K. ve znojemské nemocnici, únor 2019

podíval se na YouTube nebo zavola kamarádovi, který má s danou věcí praxi. Takto jsem udělal svoji první svalovinu transplantaci k záchraně dolní končetiny u čtrnáctiletého kluka. Nakonec se to krásně chytlo, říkali mi, že jsem od války první, komu se to povedlo. Přitom jsem nic o té práci nevěděl a díky tomu neměl strach.

Strach asi není nad operačním stolem v Iráku zrovna dobrým pomocníkem.

U chirurga je důležité, jak moc je pokorný a jak moc sebestředný. Chirurgové jsou ještě ní borci, musí si věřit. Na misi vám zprvu přijde, že je to super nemuset s nikým nic řešit, pak ale zjistíte, jak moc vám chybí možnost něco s někým zkonzultovat, poslat pacienta na jiné pracoviště. Jste tam prostě sám a musíte se s tím popasovat. Myslíte si třeba, jak dobře jste zvládl operaci, po dvou třech dnech ale zjistíte, že to nebylo tak úplně ono. Rána hnisá, objevují se komplikace. Tehdy si uvědomím, že jsem si lhal do kapsy. Pokoru k řemeslu si tam vycvičíte k dokonalosti.

A místní personál?

Snahou Lékařů bez hranic je předávat místním zkušenosti. Ze začátku jsem chtěl všechno raději sám. Ale časem jsem hodně věcí jen konzultoval a dozoroval. Místní byli

nesmírně obětaví a vstřícní, takže pro mě bylo příjemné s nimi pracovat, a nakonec i přirozené učit je chirurgii. Nejsem sice učitelský typ, nemyslím si, že já jsem zrovna ten, co má radit, a taky si o tom druhém automaticky nemyslím, že on je zrovna ten, co by tu radu potřeboval. Nicméně je něco jiného, když člověk radí po pěti letech praxe, a něco jiného po dvaceti. V medicíně je zbytečné učit se vlastními chybami.

Člověk se asi bez potřebné techniky a vybavení naučí slušně diagnostikovat, že?

Ano, všechno se dělá bez přístrojů, CT vyšetření, x rozborů všeho možného... Na to můžete zapomenout. Prostě toho člověka otevřu a hledám, čichám. U nás by to bylo nezodpovědné, tam jediné možné. To je ta chirurgická ješitnost, nic nevím, něco si myslím, otevřu to a ono to tak opravdu je.

Jak se k vám pacienti vůbec dostanou? Předpokládám, že v nestabilních oblastech mohou být s transportem do nemocnice problémy.

Člověk s těžkým poraněním zemře často už při transportu, kdo přežije cestu, má naději. Je tam něco jako záchranná služba s terénními toyotami. Mají majáčky, je to relativně

rychlé, naloží je v zadu na korbu a prostě přivezou – podobně jako vojenský svoz. Žádná intubace, infuze, nic. Když jsem poprvé viděl přijet auto, ze kterého vyskákali snědí kluci, někdo v maskáčích ležel na korbě, honilo se mi hlavou ledacos. Už jsem si představoval, že se tam někdo dostal nestřeženě a bude zle. Ono je to tam ale normální. Když přivezou zraněného, bývá křik, člověk se ale zprvu vyleká.

Mohu ale přijít se zraněním nebo jinými obtížemi a prostě jen zaklepat na vrata nemocnice?

Nemocnice Lékařů bez hranic jsou obecně otevřené všem. Nicméně vždy je to o tom, co jsme schopni a co umíme v tom kterém zařízení léčit. Nejsme schopni najednou s 53 nemocničními lůžky nahradit péči pro 250 tisíc lidí, jako to bylo na mé misi. V tom je velmi důležitá triáž, neboli třídění pacientů podle závažnosti jejich zdravotního stavu. Vždycky je to o počtu kvalifikovaného personálu. Když je ho dost, dá se to zvládnout, když ne, přijde na řadu selekce. U nás ve Znojmě jsme měli nehodu autobusu s 35 lidmi a dali jsme to, protože nás bylo dost. Je potřeba určit lehce zraněné, těžce zraněné a mrtvé. Účelem je co nejefektivněji pomoci co nejvíce lidem. I tady byla situace, kdy byli naráz tři těžce zranění. Dva kluci, jeden s kudlou v zádech, druhý v hrudníku. Hádka pro elektriku do domu. U nás samozřejmost, tady vzácnost. Třetí kluk byl po pádu z motorky s mnohočetnými poraněními. Kudly jsme vytáhli, zranění ošetřili. O tom, jestli motorkář přežije, nebo ne, se rozhodlo už na té silnici. Umřel nám na operačním stole, ale kdyby tam bylo o jednoho chirurga víc, možná bychom to zvládli.

Jak je to s těmi příchozími, kteří selekci neprojdou? Existují v místě nějaká jiná zdravotnická zařízení?

Ti, které nepřijmeme, musí na „polikliniku“, což je v praxi takové tržiště přeplněné lidmi. Tamní lékaři za čtyři hodiny odbaví 150 lidí. Je to v podstatě průchodák, jedněmi dveřmi tam, druhými ven a diagnóza od stolu. Léky lze přitom koupit jakékoliv v jakémkoliv množství, často jsou však pochybné kvality.

Jací jsou vlastně pacienti v muslimských zemích?

Je to tam samozřejmě specifické – stejně jako v ostatních oblastech života. V arabských

zemích je třeba zvykem mít jako příbuzný možnost být u lůžka nemocného 24 hodin denně, péči ale komplikují i jiné věci. Jednou při práci ve Spojených arabských emirátech jsem se k pacientovi po autonehodě vůbec nemohl dostat. Byl obestoupen doslova davem příbuzných, měl otevřené zranění břicha a hrudníku. Pomalu jsem je musel prosit, abych se k němu vůbec dostal: „S dovolením, já jsem doktor.“ Nejprve však trvali na tom, abych se podíval na palec, že ho pobolívá. Palec byl v pořádku, takže jsem jim zdvořile oznámil, že teď bych snad mohl dát ta střeva zpátky do břicha. Samotní pacienti jsou ale jinak velmi vděční, nesmlouvají, nestěžují si jako u nás. Dokonce jsem takto darem dostal hned dvě manželky. Důležité ale je pouštět pacienty z nemocnice ve stavu, který nevyžaduje další odbornou péči. Nejsou tam obvodáči, kam přijdete na kontrolu, pacient prostě odejde a zmizí.

Jste schopný stejným způsobem přistupovat k pistolníkům, kteří po sobě venku střílí, a k malým dětem nebo nemohoucím?

Principem Lékařů bez hranic je rovný přístup ke zdravotnické pomoci pro všechny lidi bez rozdílu. Jsem doktor, kurýruju, neřeším, co se děje venku za bránou, to je starost jiných. Jinak by se z toho člověk zbláznil. Každého se snažím odbavit profesionálně. Ale pro starší a dětské pacienty mám slabost. Víím, že svým způsobem jsou více zranitelní, vnímám je jako příbuzné, v pooperační péči mám pro ně větší pochopení. Od těch „zdravějších“ chci více zapojení do uzdravování a jsem na ně nekompromisnější. To platí jak ve Znojmě, tak v Iráku.

Při takové misi se asi člověk naučí vidět různé problémy těchto zemí z jiné perspektivy. Klasicky třeba uprchlickou krizi a s ní související problémy.

Dá se to ohnout všelijak. Jakmile nebudeme kolem těch lidí chodit po druhém chodníku, jakmile mezi námi nebude stres a nervozita, nevznikají problémy. Dokud se budeme míjet a vyhýbat se očima, budou existovat předsudky. Vyrojí se nejdivočejší představy. Když s nimi pracujete, povídáte si, jsou to normální lidi. Stačí s nimi jen promluvit a vrátí se to na normální myšlenkovou rovinu. Pochopil jsem, jak hrozně důležité je tam něco dělat, aby měli naději. Proč je v těchto končinách co chvíli nějaký konflikt? Brutální chudoba bez perspektivy

Martin Kašpar

*1972

—
Vystudoval Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Dvacet let pracuje jako chirurg ve znojemské nemocnici, kde se specializuje na léčbu a operování rakoviny prsu. V loňském roce se zúčastnil mise Lékařů bez hranic v Iráku.

totiž plodí obrovský lidský potenciál pro militantní hnutí, člověk si to tam dokáže velice snadno představit. Dokud bude chudoba, bude zle.

Dá se říct, že jste se na misi v něčem „našel“, měl z něčeho opravdu radost?

Utvrdil jsem se v tom, že bylo dobře tam jet – dvacet let zkušeností, hlavu a dovednosti nabídnout lidem, kteří to potřebují. Ve srovnání s našimi podmínkami tam stačí strašně málo z toho, co znám, k velkému posunu ve zdravotním stavu. S tím je pro mě spojeno obrovské uspokojení. Nikdy jsem nelitoval, že jsem tam jel. Devadesát procent pracovníků Lékařů bez hranic je z místního prostředí. Mívají osobní zkušenost z války, jejich oddanost práci je obrovská.

Je pocit radosti z práce jiný na misi a doma?

Pocit radosti je stejný, ale tam je té radosti mnohem víc, což zní možná paradoxně. Ať dělám kohokoliv, víím, že ten člověk pomoc akutně potřebuje, jinak by tam nebyl. Na druhou stranu nesmíte podlehnout tomu, abyste se cítil spasitelem, protože člověk má nad těmi lidmi strašnou moc. Moje ambice ale nikdy nejsou osobní, důležité je odvést dobrou práci na pacientech a chovat se tak, aby se lidi, kteří se mnou dělají, cítili dobře. Je to možná moje slabost, ale moje důvěra v lidi se mi v práci vrací. Spoléhám, že to umí dělat a chtějí to dělat.

A co naopak? Přišla někdy deprese? Beznaděj?

Nejlepším lékem na depresi je tam práce, protože přísný bezpečnostní režim mise

mi neumožňoval volný pohyb. Zdržovat jsem se mohl buď jen v nemocnici, nebo v domě, kde jsem bydlel, a to bylo někdy ubíjející. Ale jeden zážitek mi tedy trochu vítr z plachet vzal. Měl jsem možnost navštívit velký uprchlický tábor asi patnáct kilometrů od naší nemocnice. Ten tábor měl kapacitu přes sto tisíc lidí. Byl to pro mě neskutečně tristní pohled. Vlastně kam oko dohlédne, stojí velké vojenské stany, kde nemají elektřinu, voda je tam v cisternách, záchody někde bokem. Žádná klimatizace, přitom teplota, když jsem tam byl, šplhala k padesáti stupňům. Vůbec nechápu, jak tam ti lidé dokážou žít.

Je rozdílné osobní setkání se smrtí u nás a v Iráku?

Za dvacet let praxe chirurga jsem se naučil se smrtí pracovat. Víte, že každý život jednou skončí. Na co ani chirurg není připraven, když lidé umírají příliš brzy nebo zbytečně. To jsou situace nesmírně těžké pro kohokoliv z nás. Bohužel na misi podobně

„hloupé“ smrti zdaleka nejsou výjimkou a o to je to na ní těžší.

Jak jste na tom s vírou? Máte po tom všem pocit, že existuje nějaká spravedlnost?

V zásadě jsem ateista. Ale když si povídám s věřícími a příbuznými o nevyčísitelně nemocných a umírání, říkám si, že by bylo lepší, kdybych byl věřícím. Berou tyto věci mnohem lépe než já. A pokud jde o tu spravedlnost, řekl bych, že spravedlnost neexistuje a dokud nepoznáte podstatu věcí, přijde vám to ještě nespravedlivější, než to ve skutečnosti je. Nespravedlnost na vás na druhou stranu nepadne úplně náhodou, pasivní lidi postihuje častěji.

V jakém rozpoložení jste se po šesti měsících vrátil domů? Bylo těžké přepnout z „bojového“ módu na normální režim?

Ani ne. Kdo dělá s krví jako já, nemá takový problém. Traumaty trpí spíš internisté

nebo dětští lékaři, kteří nejsou na krev normálně zvyklí, ale tam tomu neuniknou. Navrat do práce byl pro mě vlastně odlehčením, hezky se mi pracovalo.

Pracujete pro Lékaře bez hranic, ale máte vy sám nějaké hranice, za které byste ve svém životě nebo profesi nešel?

Jsme Lékaři bez hranic. Geograficky žádné nemáme, pomáháme tam, kde si myslíme, že naši pomoc potřebují. Pokud jde o mě, asi nemám osobní hranice, jsem poměrně liberální. Ale ať už spravuji doma kolo, pračku nebo v práci pacienta, držím se chirurgického pravidla Primum noli nocere. Když už nemůžeš pomoci, tak aspoň neuškod. To je moje hranice, protože v chirurgii se nepovedené věci opravují fakt blbě.

Co je pro vás největší štěstí?

Jsem rád a šťastný, když lidi kolem mě můžu udělat aspoň trochu šťastnějšími a veselejšími, koneckonců jsem Kašpar. Ale taky víím, že někdy bych tomu mohl dávat víc.

JAROSLAV RUDIŠ

V ráji

Plujeme mezi horkem a chladem, mezi potem a ledovou vodou, mezi nádechem a výdechem, mezi chvěním, zastavením a výbuchy srdce, plíc a mozku, padáme do propasti a rychle stoupáme zase vzhůru, cestujeme se zavřenýma očima dlouhým tunelem tam a zase zpátky. Plujeme naší saunou v našem malém městečku a potíme naše těla i duše.

A ten, co právě přišel do potírny a jinak v našem městě vyrábí a prodává razítka, se posadí a řekne: „Co to bylo za bouračku, u Vsi, dneska?“

A ten, co sedí vedle něj a je hasič a záchranář, řekne: „Nevím. Zjistím. Nebyl jsem v práci, tak zejtra. Snad nějaká fábie.“

„Prej oktávka to byla.“

A ten, co u nás učí v autoškole, řekne: „Čelní náraz do nákladáku. Smrták.“

A ten, co je hasič, řekne: „Nevím. Zjistím. Dozvím se zejtra.“

A ten, co čtyřicet let pracuje v pořád stejné fabrice, řekne: „A jsou to bezpečný auta? Oktávky?“

A ten, co je hasič, řekne: „Bezpečný? To je těžký. Já vím, že když přijedu k čelnímu nárazu a vidím, že se hejbou nohy, tak vím, že to je dobrý auto. Nebo že ten člověk měl kliku. A když se nohy nehejbou, tak vím, že to není dobrý auto. Nebo že ten člověk neměl kliku.“

A ten, co mu loni zemřela žena, řekne: „To je hrozný, jak ty lidi dneska jezděj.“

A ten, co má autoškolu, se na něj podívá a řekne: „No na mě nekoukej, já za to nemůžu.“

A ten, co mu loni zemřela žena, se na něj podívá a neřekne nic.

A ten, co má autoškolu, se na něj taky podívá a řekne: „Promiň. Dyť já vím.“

A pak je chvíli ticho, kape z nás pot a v kamnech to praská.

A ten, co pracuje jako hasič, se postaví, podívá se na teploměr a řekne: „Rovná stovka, chlapi. To se zase krásně zrasíme. Jo, jo, jo! Jen do nás. To zas budem ženskejm krásně vonět.“

A ten z nás, co čtyřicet let pracuje v pořád stejné fabrice, řekne: „Manželka mě miluje, ne že ne. Mně se hlavně líbí, že je tak mlčenlivá. Já měl takovou kliku, my jsme si už všechno důležitý řekli během prvního roku, teď už si nemusíme říkat vůbec nic. Přejde domů, zavře se v obýváku, rozmístí kolem sebe svíčky, rozsvítí je a zavře oči. A já si v kuchyni pustím televizi. Nebo si čtu. Jiný se hádaj, řvou na sebe, ale my si hezky mlčíme. A pak si vždycky dáme něco dobrého k jídlu. Jak ona vaří, to taky není špatný.“

A ten, co u nás učí na gymnáziu češtinu a němčinu, řekne: „Moje žena si chce furt povídat.“

A ten, co čtyřicet let pracuje ve fabrice, řekne: „Poslouchej, tak jí někoho najdi, ne? Nějakou bábu na povídání, ať máš klid.“

„Když já si s ní rád povídám.“

„Jo, a o čem?“

„No, jak bylo, co jsem učil, co ona dělala, co četla, co zažila.“

„Co zažila, jo?“

„No, taky co děti a tak.“

„Poslouchej, já si taky rád povídám. Ale s chlapama.“

A další z nás, mnohem mladší, co teprve stojí na začátku cesty svého bičíku a sbírá na péru první jizvičky, řekne: „Mám teď jednu starší, bude jí třicet. Rozvedená, free, v pohodě. Otevřu u ní ráno skříňku v koupelně a vidím ve skleničce hromadu kartáčků na zuby. Řeknu si, fajn, ráda si čistí zuby, to je jako přece zdravý, já si taky čistím zuby. Jenže ona je tam má po chlapech, který měla, který s ní bydleli, který u ní spali. Schovává si jejich kartáčky na památku jako takový trofeje. To je jako trochu ujetý, ne? To není normální, ne?“

A ten, co je v našem městě doktor přes ženské orgány, řekne: „Hlavní je, jestli to dělá s vášní. Jakmile v tom není vášeň, tak je něco špatně. Jedno jestli jde o sex nebo o kartáčky.“

A ten, co nás všechny učil v autoškole, řekne: „Já všechny učím, jak maj

správně jezdit. Učím je ohleduplnosti. Já za to nemůžu, že pak lidi blbnou a hrajou si za volantem na mistry světa, jedno jestli ženský nebo chlapi, že se navzájem zabíjej. Já za to nemůžu, že jsou všichni lidi pitomí.“

A ten, co mu loni zemřela žena, vstane a jde se ochladit.

A další dva z nás, co jsou ve středním věku a mají to všechno už rozjeté, rodiny, hypotéky, domy, milenky, starosti, leží mezitím v odpočívárně vedle sebe ve tmě. A ten, co v realitce prodává byty, domy a chalupy, řekne do té tmy: „Tak jak bylo na moři?“

A ten druhý, co lidem prodává hypotéky a pojištění na ty byty, domy a chalupy, řekne do stejné tmy: „Fajn.“

„Dva tejdny teda?“

„Jo.“

„Teplou bylo?“

„Jo, je to na jihu. Bylo fajn

si takhle odskočit.“

„A neměli jste tam bejt měsíc?“

„Pojedem ještě v létě.“

„Po dvou tejdnech vám to

s velitelkou stačilo, co?“

„Ale ne, bylo to skvělý.“

„A co máš teď před

vočima, když je zavřeš?“

„Jak jako?“

„No když zavřeš oči, co vidíš.“

„No co... moře.“

„Nekecej.“

„No moře vidím.“

„Ty vidíš po dvou tejdnech s velitelkou u moře na hotelu moře?“

„No.“

„Máš snad vidět jiný věci, ne, po dvou týdnech válení u moře na hotelu se ženskou. A co na to tvoje velitelka?“

„Jo takhle. No, jasný, bylo to s ní fajn.“

„No hele, to už nenapravíš, to už neokecáš, tohle je testovací otázka, co vidíš, když zavřeš oči, podle toho se pozná, jaký to bylo a jak na tom jste. To už nenapravíš s tím mořem. Hlavně jestli velitelce to nevadí a jestli se jí tam líbilo.“

„Snad jo.“

„To je totiž nejdůležitější. Není důležitý, jestli se to líbí tobě, vždycky je důležitý, jak se to líbí velitelce. Ale s tím mořem před očima, cos viděl po dvou týdnech u moře s velitelkou, to už, kamaráde, nenapravíš. To si projel. Už víš, na čem seš. A takhle my tady žijem.“

A za chvíli se v potírny točí další kolo horka.

A ten, co je hasič, se postaví, podívá se na teploměr a řekne: „Sto dva. Jo, jo, jo, tak to má bejt. Žádný sraní s náma.“

A ten, co má nateklé oči od počítače, žije pořád u rodičů a včera oslavil třicátiny, řekne: „Náš soused je slepej a strašně rád spí. On říká, že jen když spí, tak vidí. Vidí ve snu.“

A ten, co učí v autoškole, řekne: „Mám teď v autoškole jednoho Vietnamce, trochu starší chlápek, bojoval v tý válce tenkrát. A vždycky, když se ozve rána, klidně jen taková malá prda, někde něco spadne, třeba flaška na zadním sedadle, tak on se mi hned schovává pod volant, že je nálet na Hanoj. Už jsme kvůli tomu jednou bourali. Dupl na to, že je nálet, a chlap za náma to do nás narval.“

A ten z nás, co čtyřicet let pracuje ve fabrice, řekne: „Manželka mě miluje, ne že ne. K padesátinám mi dala hrob. Pěkný místo, na novým hřbitově, druhá řada, na sluníčku. Pěkný to tam budu mít.“

A ten, co učí v autoškole, řekne: „Tak mám strach, co vyvede příště. Vysvětlí

pojiškovně, že máš klienta, který prošel válkou ve Vietnamu a lehá si ti pod volant. To nevysvětlíš, že za tu bouračku nemůžeš, že nestihneš šlápnout na brzdu a strhnout volant, protože nejseš tak rychlej, ty nejseš hrdina, protože ty jsi nebyl ve válce ve Vietnamu, ty jsi byl jen v blbý československý lidový armádě!“

A ten úplně nejmladší z nás, co stojí teprve na začátku všech těch našich průserů, které ještě nemůže vidět, řekne: „Jednou jsem tu moji třicítku ráno s těmi kartáčky viděl, jak si s nimi čistí na střídačku zuby a hladí si u toho druhou rukou prsa a dívá se na sebe do zrcadla. Je to jako normální, tohle? Já myslím, že to moc jako normální teda není.“

A ten, který byl mistr republiky v judu a právě se svalil na lavici potírny, řekne: „Dneska je úplněk, to zas neusnu.“

A ten, který po republice rozvází žrádlo pro psy, se svalí vedle něj a řekne: „To já usnu vždycky. Ale stará nikdy neusne. A furt se převaluje a vzdychá a nakonec do mě začne píchat a říkat – já nemůžu spát, mě trápí měsíc, já mám starosti, ale ty, ty si klidně spíš, tebe nic netrápí.“

A ten, co mu loni umřela žena, se na něj podívá a neřekne nic.

A ten, co má oči nateklé z počítače a tajně píše básně, řekne: „Ten náš slepej soused říká, že by nejradši spal furt. Že je moc hezký vidět svět.“

A ten, kterému loni zemřela žena, se ho zeptá: „A on někdy předtím viděl?“

„Nikdy. Je slepej od narození.“

A ten, co byl mistr republiky v judu, řekne: „Ale jak může vědět, že ve snu něco vidí, když nikdy neviděl a neví, jaký to je vidět?“

A ten, co má oči nateklé z počítače, řekne: „Nevím. Prostě ve snu normálně vidí. A tak celý den klidně prospí, protože se chce dívat.“

A ten, co je v našem městě doktor přes ženské orgány, řekne: „Jsou takové případy.“

A ten, co učí v autoškole, řekne: „Já jednoho slepýho taky naučil jezdit autem. On byl teda slepej jen na jedno oko. A jezdil dobře, ale ve čtyřiceti dostal infarkt na křižovatce. Zastavil, lidi troubili, vztekali se, ale nikdo nešel a neotevřel. Nikdo mu nepomoh. Dvě hodiny tam na tý křižovatce před Kauflandem stál. To je hrozný, jak se lidi k sobě dneska chovaj.“

A ten úplně nejmladší, co chce odejít pracovat do ciziny, řekne: „Mně to jako moc normální nepřijde, cucat kartáčky po chlapech. Tak jsem se rozhodl, že si u ty můj třicítky jako nikdy žádněj kartáček nesmím nechat. Vždycky si ho беру od ní domů. Ale jinak jako dobrý, dělá všechno až do konce. Prostě třicítka, žádná dvacítka. Raketa.“

A ten, co je v našem městě doktor přes ženské orgány, řekne: „Chlapi, ty vaše kecy. Já už nemůžu. Já už jdu.“ A vstane a jde se ochladit. A u bazénku stojí dva další z nás, dívají se nahoru na výřez nočního

únorového nebe, kterým bloudí měsíc v úplňku, a pak se dívají dolů, na své nohy a nateklá břicha naplněná blahem našich časů. A ten z nás, co má zahradnictví, zívne a řekne: „Já se tak těším domů. Manželka slíbila, že dá dceru v půl devátý spát. Máme tam dva tramínky, každé jiné, ochutnáme, popijeme. A pak na to skočíme.“

A ten druhý, co každý den ujede na kole po dávení dat v kanclu padesát kilometrů, řekne: „No, to já doufám, že hned usnu.“

„Sere se vám to, jo?“

A ten, co jezdí na kole, neřekne nic. „A děti to vědějí?“

A ten, co jezdí na kole, dál mlčí.

„Děti vždycky vědějí, když se to sere.“

A ten, co jezdí na kole, pořád mlčí a dívá se nahoru do nebe.

A ten první řekne: „Tak to radši usni.“

„Dám dvě piva, dva prášky a usnu, snad nebudou žádný kecý.“

„Ty vole, minule jsem usnul v manželce.“

„V manželce?“

„No.“

„Nesmíš makat šestnáct hodin.“

„To už nemakám.“

„Tak nesmíš šukat jiný ženský.“

„To už taky nešukám, kdy asi?“

Bejvávalo. Ale stejně – tři čtvrtě hodiny pěkně řádíme na gauči a já najednou cítím, že musím spát. Tak si lehnu na záda, ona vyleze na mě. Dobrý, říkám si, chlap nemusí furt dřít, že jo, stačí, když maká v práci, aby manželka mohla

bejt doma a nic nedělat. Ale pak já normálně usnul. A ona je ráno u snídaně naštvaná, dává na stůl vajíčka, říká – tys včera usnul, to ti pěkně děkuju. Dcera se na nás dívá, já se na ni taky dívám. A dcera řekne, tatínku, já jsem taky včera usnula. Celou noc jsem spinkala. A tak ji pohladím a řeknu, to je dobře, večer se přece musí spinkat. A manželka chodí kolem a seká po mě očima. Ale dneska se těším domů, ale možná dáme radši jen jeden tramínek, abych neusnul.“

„Já doufám, že usnu. Dám dva prášky a usnu. Nebo radši rovnou tři prášky.“

A mezitím v potírně se ten, co je hasič a záchranář, postaví a podívá na teploměr: „Sto tři. Furt to jede. Paráda! Jo! Jo! Jo! Ještě se krásně dorasujeme. Jen tolik nevětrejte, chlapi.“

A ten, co čtyřicet let pracuje ve fabrice, řekne: „Manželka mě opravdu miluje, ne že ne. K šedesátinám mi teď dala urnu. Umělohmotnou, černou, moc hezkou.“

A ten, co má autoškolu, řekne:

„Tak to máš pěkný, máš manželku, máš hrob, máš urnu, jdeš do důchodu. Víš, kam jdeš, co by za to jiný dali.“

A ten, co je hasič, řekne: „No, někdo řekne – bouračky... Ale nejhorší jsou sebevraždy.“

A ten, co je doktor přes ženské orgány, řekne: „A co ti dá k sedmdesátinám, to ti neřekla?“

A ten, co čtyřicet let pracuje ve fabrice a občas si jde jen tak zahrát fotbal, řekne: „Bažanta a kolečkový křeslo.“

„A k osmdesátinám?“

„Ošetřovatelku.“

A ten, co v realitce prodává byty a domy, řekne: „Tak to nebudeš mít špatný. To má tvoje velitelka s tebou hezky naplánovaný.“

A ten, co je hasič, řekne: „U sebevraha vždycky losujem, kdo jde na to.“

A ten, co maká ve fabrice, řekne:

„Osmdesátin se nedožiju.“

„Já loni odřezával tři.“

A ten, co je doktor přes ženské orgány, řekne: „Ale dožiješ. Proč by ses nedožil, když tě žena miluje?“

A ten, co čtyřicet let pracuje ve fabrice, řekne: „Poslouchej, říkám, že nedožiju.“

„To si říkal už minule, že se nedožiješ šedesátky, a vidíš, dožil ses.“

A ten, co je hasič, řekne: „Ale letos zatím nic. Měl jsem kliku.

No, on je taky teprve únor, to teprve přijde, ty sebevraždy.“

A ten, co čtyřicet let pracuje ve fabrice, řekne: „Osmdesátky se nedožiju.“

A ten, co je doktor přes ženské orgány, řekne: „Ale dožiješ. Kdyžtak za mnou přijdeš a já ti něco napíšu.“

„Na ženský orgány, jo?“

„Funguje to i na mužský.“

„Stejně mám pocit, že brzy umřu. Jak já si něco přečtu na internetu, tak to hned mám.“

A ten z nás, co pracuje v realitce, řekne: „To znám taky.“

A ten, co mu loni umřela žena, řekne: „Já už ten internet radši ani nezapínám.“

A ten, co učí na gymnáziu, řekne: „No, tak to je.“

A ten, co učí v autoškole, řekne: „No jo, no.“

A ten, co je hasič, řekne: „No jéjé. Takoví jsme dneska my chlapi. Za to můžou ty civiloizolační biostresy. Ale ony nás nedostanou! Myslím ženský.“

A ten úplně nejmladší řekne: „Tak to je přesný. Stresy. Možná se s tou raketou radši rozejdu. Já jí to radši rovnou dneska řeknu, že už nepřijdu. Mně to nepřijde normální, co ona dělá. Pošlu jí ale jen esemesku, kdybych jí zavolal, ona mě překecá a zas u ní skončím.“

A ten, co čtyřicet let pracuje v pořád stejné fabrice, řekne: „Poslouchej, už mám za sebou všechny rakoviny a teď přicházejí ty duševní nemoci. Já myslím, že teď mám Alzheimer.“

A ten, co je u nás doktor přes ženské orgány a je z nás nejstarší a neklidnější, řekne: „Kdybys ho měl, tak nevíš, že ho máš. Chlapi, vy jste taky mistři světa. Víte co, nečtete ty internety, za mnou pořád chodí ženské, co si někde něco přečtou a hned, že to taky mají, stejně jako vy. To je strašná nemoc, ten internet. Já myslím, že to mají jen ženské.“

A ten, co pracuje ve fabrice, řekne: „A co jim předepisuješ?“

„Ty prášky na dobrou náladu.

Já mám pocit, že jsem v posledních

letech hlavně psychiatr a psycholog. Ale vám předepisuju dvě plzně. Každý den. A bude po problémech. Uvidíte, že jo. To je dokázané.“

A mezitím ten z nás, co prodává auta a jezdí se potápět do Karibiku, je mu třicet, všude se holí a do sauny přišel až teď, řekne ve sprše: „Co to bylo za smrfák dneska ve Vsi? Prej snad nějaká oktávka nebo co?“

A ten, co zatepluje baráky a co taky přišel do sauny až teď a taky mu je třicet, zrovna se rozvedl a taky se sprchuje, řekne: „Byla to fábie. Prej telefonoval. Když telefonuju, dávám bacha, ne, když jedu. Dobře mu tak. Je to krutý, ale dobře mu tak, že to neodsral někdo nevinnej.“

„Já nevím, co ty lidi dneska tak blbnou, ty vole. Hele, jedu do Prahy a na mně celou dobu nalepenej týpek v audině. Jedu sto deset, on mě předjede a hned na to dupne a jede devadesát a brzdí mě, chce mě poučovat.“

„O co mu šlo, machýrkovi, asi Pražák, ne?“

„Pražák, jasný, že Pražák.

A ve stoupání jede v levým pruhu, takže jsem ho musel podjet, ty vole. A on mně chtěl ujet, šlapal na to, ale neměl na to, já přidal a ukázal mu fakáče, chacha.“

„Lidi jezděj jako hovada, taky nevím. Hele, já na mašině vyhodím támhle před vesnicí rychlost, dám tam neutrálék, mám tam sto dvacet a oni mě předjížděj, chápeš to? Předjížděj mě nákladákem a ještě se mi tleměj do ksichtu a já tam

mám sto dvacet, ve vesnici, ty vole. Lidi jezděj dneska jak hovada.“ A nakonec jsme v šatně, otíráme se, strojíme, jsme čistí a voňaví a chystáme se do hospody, abychom se zase ušpinili pivem a kouřem. A ten, co čtyřicet let pracuje v pořád stejné fabrice, otevře skříňku, vytáhne igelitku a z ní urnu a všem ji ukáže. A řekne: „Manželka mě opravdu miluje. Vidíte? Není to krásná urna? Pěkná, ne? Jen nevím, co s ní.“

A ten, co učí na gymnáziu, řekne: „S manželkou?“

„Ale ne, manželku já totiž taky miluju, ne jak vy všichni tady. Já nevím, co s tou urnou. Je mi blbý ji mít doma, nebudu se přece dívat na svoji urnu někde v kuchyni nebo v obýváku. V práci to je taky blbý, lidi by měli kecý, ptali by se, navíc jdu za chvíli do důchodu, tak jsem si řek, budu ji nosit s sebou. Tak velká zas není. A když to se mnou sekne, aspoň budou všichni vědět, co se mnou. Dávám si do ní věci do sauny.“

A pak urnu otevře a strčí do ní ručník, šampon a kartáč.

A ten z nás, co pracuje v realitce, řekne: „A takhle my tady žijem. Prostě jak v ráji.“

**AZORSKÉ
OSTROVY**

S koro každý z nás někdy z rádia nebo televize při předpovědi počasí slyšel o tlakové výši nad Azorskými ostrovy. Brala jsem to jako fakt, ale nikdy jsem se nepřiměla k tomu, abych tomuto sdělení věnovala jakoukoliv pozornost. Kdybych nebyla při nesčetných příležitostech sledování předpovědi počasí líná, nebyla bych před pár týdny na Azorských ostrovech tak překvapená, protože azorská tlaková výše je obecně považována za kuchyni evropského počasí. Představa o ní se mi proto zhmotnila během několika málo vteřin už na letišti ve sluncem zalitým jarním Lisabonu. S palubní vstupenkou v ruce jsem se u vstupu do letadla dozvěděla, že se dnes v Hortě, hlavním městě ostrova Faial, nedá přistát, ale že zítra poletí jiné letadlo přes jiný ostrov tohoto vulkanického souostroví a to že by snad už mělo být v pořádku až do cílové destinace.

Na Azorech ráno vstanete do ukrutné podzimní plískanice, kde má déšť intenzitu tlakové myčky. Nic ale nezabrání tomu, abyste se za půl hodiny mohli vyhřívat na vulkanickém ostrohu a hltat paprsky pálicího slunce. Nekonečný Atlantik ale bouří pořád stejně intenzivně.

Pro jedny, zejména pak pro nás Středoevropany, je Horta neznámé a vzdálené malé místo kdesi uprostřed rozmary počasí zmiňaného Atlantiku, které mnozí z nás musí dlouze hledat na modré mapě nekonečného oceánu. Ale pro ty druhé, mořeplavce připlouvající na plachetnicích ze Střední Ameriky, je tento malý přístav centrální marinou a po dlouhých týdnech strávených na vodách oceánu prvním záchytným bodem na transatlantické plavbě k evropským břehům. Do Portugalska je to sice odsud ještě necelých 1500 km, ale může se klidně stát, že je poplujete déle než první část cesty z Karibiku. Nebo že je prostě strávíte v námořnickém Peter's Baru, který býval v dobách před internetem nejdůležitější poštovní přepážkou na světě pro všechny mořeplavce. Čas u zdejší legendární velrybí polévky a nad lahví místních likérů snadno nabude relativních rozměrů. Tady se nedá nic uspěchat. Kdykoliv si to myslíte, počasí vám to dá pěkně sežrat. Chuť Azorů je nezaměnitelná a zážitky, které si odsud odvezete, možná nebudou vždy dobré, za všech okolností však velmi silné.

V roce 2018 obdržel Bernard 38 ocenění, z toho 32 z degustačních soutěží, z nichž osm je ze zahraničí. Nejčastěji oceněným pivem je šestkrát Bernard světlý ležák Dvanáctka, pětkrát to byl Bernard světlý ležák Jedenáctka a Bernard Černý ležák.

V Českých Budějovicích na letošní soutěži Zlatá pivní pečeť zabodovala piva Bernard. Jako první se ve svých kategoriích umístila hned tři piva – světlá Desítka, Černý a Jantarový ležák. Čtvrtým oceněním bylo třetí místo v kategorii kvasnicových piv, kde uspěla Bernard Kvasnicová desítka.

Na konci února proběhlo vyhlášení degustační soutěže Zlatý pohár PIVEX v Brně. Bernard Černý ležák obsadil první místo v kategorii tmavých piv.

Rodinný pivovar Bernard vloni uvařil rekordních 382 tisíc hektolitřů nepasterovaného piva. Meziročně zvýšil svou výrobu o 15 procent. Export se podílí na roční produkci téměř 22 procenty, nejvíce se vyváží do Ruska, Švédska, Bulharska a Slovinska.

Podporujeme Nadační fond Mathilda, který pomáhá nevidomým. Na jeho účet Bernard přispěl v roce 2018 částkou 129 915 Kč z prodaného piva Bernard Černého ležáku.

Pravidelně podporujeme aktivity v místě našich značkových prodejen. Z každé prodané lahve lokální Jedenáctky putuje 10 haléřů na konto charitativní organizace, stacionáře či sportovního klubu podle výběru našich zákazníků. Za loňský rok byla na tyto účely vyplacena celková částka přesahující 164 480 Kč.

Bernardova cena Fair Play

Jan Skalák přispěl na obnovu ždánovské kaple a pomohl ji postavit bez nároku na odměnu. Tomáš Plekanec zase přiznal rozhodčímu, že údajný faul na něj nebyl faul, ale jeho chyba, a svůj tým tak připravil o možnost hrát přesilovku. A policista Šimon Vaic se během vteřiny rozhodl, že zastaví podnapilého motorkáře jedoucího nepřiměřenou rychlostí a ohrožujícího ostatní. Ti všichni obdrželi Bernardovu cenu a dostali pivo na rok zdarma.

▲ Jan Skalák

▲ Tomáš Plekanec

▲ Šimon Vaic

Lukáš Machalický

TĚLESO PONOŘENÉ DO TEKUTINY

Sirky v rozměru „menší obr“, stoly z vodováh balancující v prostoru a laser z modré série Bosch Professional procházející zdí. Lukáš Machalický je tak trochu pedant na detail, pokud sochařský podstavec nemá precizně natřené i strany, které nevidíte, nedá mu to spát. Právě přesnost a odpor k nejjemnějším, pro běžného smrtelníka nepatrným, nedokonalostem jsou jádrem Lukášovy umělecké práce. Ta se rozkročuje nad všechna možná média, i když v celku se dá popsat jako práce s takzvanou instalací. Výstava jako médium. Kompozice na první pohled všedních předmětů a tvarů denního užití. Při svých posledních výstavách nechal Lukáš diváky vstoupit do modelových prostředí, intenzivně červeného akvária o délce stran deseti metrů zaplněného světlem místo vody nebo do parku, kde se jak po požití lektvaru na konci králičí nory zamíchaly poměry velikostí. Popřením fyzikálních zákonů a lehkým vyosením toho, jak jsme zvyklí vnímat svět kolem nás, Lukáš naznačuje, že nic není tak jasné, jak jsme si mysleli a hranice vnímání prakticky neexistují. Sám k tomu říká: „Fascinuje mě detail jako prvek, který může celou věc zvrátit, změnit její smysl. Popravdě jsem jím posedlý dlouhodobě, někdy to až hraničí s nějakou obsesivní poruchou...“

Pokud byste se chtěli na práce Lukáše Machalického podívat osobně, máte výbornou šanci od konce května v Galerii hlavního města Prahy v historickém patře Colloredo-Mansfeldského paláce.

text **Boris Dočekal**
foto **Markéta Navrátilová**

rozhovor

Tištěná kniha tady bude navěky

Ivana Pecháčková | nakladatelka

Jsou čtenáři, kteří slyší na kvalitní umělecké knížky.

Měla jste nějaké zkušenosti z knižní branže, když jste nakladatelství Meander v roce 1995 zakládala?

Vlastně žádné. Má jediná kvalifikace byla, že jsem hodně četla a překládala jsem knihy pro nakladatelství Maťa.

Jak vás napadlo založit si právě nakladatelství?

Před pětadvaceti lety jsem napsala pro děti Adventní kalendář, ale nikdo nechtěl tak složitou knížku vydat. Obcházela jsem s ní nakladatelství a všude mi říkali, že knížka je pěkná a svým konceptem mimořádná, pak ale vzali do ruky kalkulačku a prohlásili, že její výroba by byla hodně drahá. Byla to velká kniha, která se skládala z 25 malých leporel různých velikostí, každé bylo pro jeden den adventu a byly uloženy složitě vyskládané v plátěné kazetě. Kniha vyprávěla o rodině, která byla podobná naší, tehdy jsem měla malé děti a společně jsme to s nimi a s jejich malými kamarády dávali dohromady. Knižka nakonec byla velmi úspěšná a pořád ji dotiskuju. První náklad stál přes šest set tisíc korun, přesto jsem se rozhodla, že knížku vydám sama a hned v několika jazykových mutacích.

Kde jste sehnala peníze?

Bylo těžké je sehnat, ale nakonec to dopadlo tak, že jsem pro tu myšlenku získala svého souseda doktora Černého, který byl nakladatel. Měl nakladatelství učebnic Sobotáles a odhadl, že pro děti bude kalendář inspirativní, že se na tom naučí třeba koledy a spoustu jiných věcí. Doktor Černý mi půjčil sto tisíc, ale hlavně mi pomohl Michael Hermann, který se po revoluci vrátil z emigrace z Londýna a založil zde nakladatelství Bohemian Ventures. Ten to vlastně skoro celé zaplatil s tím, že se mu to hrozně líbí a že bude umět prodat i ty jazykové

mutace a odebere celý náklad do distribuce. Během dvou let se čtyřtisícový náklad vyprodal.

Když jste vydávala první knihu, asi jste i přemýšlela, co bude dál...

Ono to nějak vyplynulo samo. Mě k tomu vlastně donutil osud. Knížku S Ferlinghettim v Praze jsem vydala proto, že jsem překládala tři jeho knížky a chtěla jsem udělat výtvarně zajímavou knížku, což jeho nakladatel Maťa nechtěl. A tak jsem ji, vlastně to byl rozhovor nás dvou překladatelů se slavným beatnickým básníkem, vydala já. Nebylo to tak, že bych chtěla od začátku být nakladatelkou, šlo mi o to vydat něco, na čem už jsem pracovala.

Když už jste vydala několik knížek, měla jste nějakou ideu, kudy by se nakladatelství mělo ubírat?

Zpočátku jsem právě ideu moc neměla. Vydávala jsem své knížky. A protože Adventní kalendář se hodně dobře prodával v jazykových mutacích, kupovali ho cizinci, tak jsem začala s vícejazyčnou edicí Pražské legendy, a ty se také dobře prodávaly. Třeba Legendy o Golemovi vyšlo už přes padesát tisíc. A jak jsem se přátelila s různými výtvarníky – třeba s Petrem Niklem, tak když viděli, že mé knížky se dobře prodávají, začali mi nosit své, které měli v šuplíku, a já ty jejich autorské knížky začala vydávat. Založila jsem uměleckou edici Modrý slon, kde prvních sto knížek je vždycky signovaných výtvarníkem. A přicházeli i další výtvarníci, ilustrátoři a grafici, že by udělali to či ono. Nikdy to nebylo tak, že bych neměla co vydávat.

Jak dlouho vám trvalo, než jste dostala firmu do plusu?

Já jsem byla v plusu na začátku, protože Michael Hermann zaplatil vydání toho Adventního

kalendáře. Vydělal mi dost peněz a za ně jsem mohla začít vydávat knížky známým výtvarníkům a také známým autorům, jako byli Jiří Stránský, Jiří Černický, Václav Havel, Viola Fischerová nebo Daniela Fischerová.

Za ty roky se nikdy nestalo, že byste skončila ve ztrátě?

Jasně, že stalo. To se pak stávalo každý druhý rok. Výtvarná knížka je pětikrát dražší než obyčejná textovka. Má často velký formát, kvalitní papír, drahou a složitou předtiskovou přípravu – třeba skeny olejomalb. K dnešnímu dni jsem vydala okolo 280 titulů a kromě známých výtvarníků objevuju i mladé, neznámé, kteří dokážou udělat pěknou knížku, ale ztráta u ní hrozí v míře mnohem větší. To je případ i nově založené edice Manamana, kde vycházejí netradičně ilustrované biblické příběhy pro nejmenší čtenáře.

Kolik knížek ročně vydáte?

Vloni jich bylo skoro čtyřicet. Meander vlastně pořád roste a v době, kdy se v nakladatelstvích v edičních plánech škrtá, protože se míř prodávají knížky řekněme spotřebního charakteru a lidi si je asi stahují do čteček, nám se právě čím dál tím víc daří s uměleckými knížkami, protože pořád zůstávají čtenáři, kteří přesně na tenhle typ kvalitních artových knížek slyší. Myslím, že o tyhle knihy bude vždycky zájem.

Dokážete už po těch letech odhadnout náklad knihy?

Nedokážu, to je opravdu velmi těžké... Titul, o němž si myslím, že moc nepůjde, je hned pryč, a něco, čemu strašně věřím, se nakonec vůbec neprodává... Na druhou stranu vím, že náš čtenář má úžasnou schopnost kultivace a na krásné knihy se

IVANA PECHÁČKOVÁ

*1958

Vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze. Vystřídala několik zaměstnání a v roce 1995 založila nakladatelství Meander, které vede dodnes a které se zaměřuje především na literární a výtvarně hodnotné knížky pro děti i pro dospělé.

dá naučit – jako příklad můžu uvést Lingvistické pohádky Petra Nikla. Prvních tisíc kusů se prodávalo víc než sedm let, ale pak se dočkal sedmi dotisků!

Dala jste někdy zbylé knížky řetězcům typu Levné knihy?

To jsem udělala jednou v životě... a pak už nikdy. To je strašná deziluze. Udělala jsem to právě s Ferlinghettim. Byl to úlet, ale byla jsem v tak velkém minusu, že jsem potřebovala peníze. Dala jsem jim asi tři sta knížek, protože jsem potřebovala těch šedesát tisíc, které za ně Levné knihy nabídly. A pak jsem tam chodila a kupovala si ty knížky naházené na paletě za devatenáct korun zpátky, protože jsem už žádná pro naše čtenáře neměla. Než bych tuhle neblahou zkušenost zopakovala, raději hodně knížek darujeme – školám, dětem na tábořích, nečtoucím dětem v komunitních centrech... Samozřejmě nemůžeme rozdat všechno, ale stanovili jsme si určité procento, které darujeme.

Z čeho jste žila ve ztrátovém roce?

Naštěstí manžel, který měl pro mou práci vždycky pochopení, vydělával dost. Několikrát mi pomohl, pomohla mi i máma, která mi párkrát půjčila. A půjčovali mně peníze i lidé, kteří mi chtěli pomoci, věřili, že tu knížku stojí za to vydat.

Asi jste byla šarmantní, že vám lidé pomáhali.

Asi ano (úsměv), ale to bylo před pětadvaceti lety.

Dlouhé roky jste všechno dělala sama, jak jste to zvládala?

Musela jsem. Vlastně jsem se musela naučit spoustu různých profesí. Jednou jsem si dala tu práci a napačovala jich celkem třicet. Od závozníka, skladníka, redaktora a překladatele až po entertainera a hoteliéra. Občas mi v redakci pomohl někdo z rodiny, třeba můj muž někam odvezl knížky. Nebo dcera už jako dvanáctileté dítě prodávala knížky na Světě knihy. Když se ohlédnu zpátky, tak nechápu, jak jsem to všechno mohla zvládat,

dneska už zaměstnávám v nakladatelství tři vysoce kvalifikované lidi.

Co vás na vaší práci nejvíc baví?

Tak především práce s rukopisy – je velmi zábavné redigovat psaní jiných literátů, vžít se do jejich světa a stylu psaní. Baví mě odjakživa umění, artové knížky, což obnáší pracovat s výtvarníky, vést si je, kam myslím, že je třeba, ale uvést bych spíš měla nejprve autory textů. Nakladatelování je velmi tvůrčí práce, která mě uspokojuje. Na knížkách, než je vydám, pracuju fakt hodně, abych s nimi byla opravdu spokojená, aby čtenáři byli spokojeni.

Jak reagují autoři na připomínky, na eventuelní žádosti o změnu?

To je velice různé. Tak třeba Václav Havel nechtěl ve svém textu změnit ani slovo, i když jinak byl velmi příjemný a vstřícný autor. Pak jsem dělala knížku Jiřímu Stránskému. Byla už skoro hotová, když jsem od výtvarníka dostala další tři obrázky, které jsem chtěla v knížce mít. A Jiří Stránský řekl jen – tak text zkraťte, jak potřebujete, obrázky jsou přece důležité. Je to hodně velkorysý člověk. A jeden dnes již velmi slavný básník překopal bez dlouhých debat konec své knížky tak, jak jsem mu navrhla.

V současné době velké nakladatelské domy, jako je například Albatros, Euromedia nebo Grada, skupují menší nakladatelství. Měla jste nějakou nabídku?

Dostala jsem jich už hodně. Poprvé před deseti lety, kdy koncentrace trhu ještě ani nezačala a ještě se malá nakladatelství neprodávala. Byla od jednoho z největších nakladatelství v zemi a jejich ředitel jsem řekla, že ta doba ještě nenastala. Ani dnes prodej Meandru není na pořadu dne, i když nabídky pořád chodí. Možná jednou, až se budu chystat napačovat někam na ostrov ve Středomoří, někam do penze, se to změní. Ale je docela dobře možné, že po mně převezme firmu syn nebo dcera, to nevím, ale k nakladatelství mají vztah už od doby, kdy na stánku prodávali knížky, pomáhali s inventurami,

fotili křty, radili mi, jakou vybrat obálku... Rodinní přátelé říkají, že Emma jednou nakladatelství převezme, protože k tomu má tak blízko. Vystudovala kunsthistorii na FF UK, VŠUP, studovala v Londýně a také v Číně a teď pracuje jako šéfkurátorka v respektované galerii – humpolecké 8smičce.

Máte nebo měla jste nějaký snový projekt, který se z finančních nebo i jiných důvodů nepodařilo zrealizovat?

Mně se asi bohudíky podařilo úplně všechno. Roky jsem si přála mít vlastní knihkupectví a teď už ho v Praze, na nádherném místě kousek od Vltavy pod Vyšehradem, máme. Přála jsem si zorganizovat velký mezinárodní literární festival, kde dětem budeme představovat ty nejlepší tituly, které v daném roce vyšly, a letos chystám již 10. ročník největšího pražského literárního festivalu pro malé čtenáře Děti, čtete?, který je součástí projektu Praha město literatury UNESCO.

Kolik ocenění jste za své knížky dostala?

To jsme spočítali, když Meander slavil dvacet let. Oceněno bylo, z dvou set vydaných, padesát knížek v literárních nebo výtvarných soutěžích doma i ve světě. Jsou držiteli významných cen, jako je třeba Magnesia Litera nebo White Raven, ceny IBBY, Nejkrásnější kniha roku a jiné. Ocenění mě samozřejmě těší. Člověka to utvrzuje v tom, že dělá práci, která má smysl.

Jaká je podle vás budoucnost tištěných knih? E-knihy je zatím neválčují.

Určitě ne, prodeje elektronických knih jsou v jednotkách procent. Ale já se obávám, že lidé, kteří přestanou číst tištěné knihy, se nepřelévají k e-knihám. A ze všeho nejvíc se obávám i zavírání knihkupectví – ročně jich zavře několik desítek ve velkých i menších městech! Stát by je měl urychleně začít podporovat, jinak mnohé zaniknou. Ale kniha, ta nezanikne. Pěkná knížka vytištěná na kvalitním papíru, s krásnými ilustracemi a graficky působivě ztvárněná tady bude navěky.

Atlas Copco

Kvalitní pivo lze vyrábět pouze pomocí kvalitního stlačeného vzduchu

Bezmazné kompresory Atlas Copco splňují ta nejnáročnější kritéria na čistotu stlačeného vzduchu.

www.atlascopco.cz

BARON VON HECKE

DAWSON CITY

To nebude zimou...

Co je, nějak ti to nejde...

Asi mi v zimě nějak zamrzlo potrubí nebo co.

JAK SE U NÁS POZNÁ, ŽE KONČÍ ZIMA? PÁR LIDÍ SE ZBLÁZNÍ, PÁR JICH JEŠTĚ STIHNE ZMRZNOUT, PÁR JICH UMŘE HLADEM, PÁR SE JICH UCHLASTÁ.

To je on.

Ne, to je on. Ach jo.

Třeba to je někdo jiný.

A PÁR SE JICH ZASTŘELÍ, PROTOŽE SI MYSLÍ, ŽE JARO NIKDY NEPŘIJEDE...

...PROTOŽE HNED ZAČNE DALŠÍ ZIMA.

Emo, Emičko, kotě moje...

Nic, co bychom dělali.

Co budeme dělat?

Ale musíme něco udělat přece.

ALE JARO VŽDYCKY PŘIJEDE. A S NÍM PŘILETÍ PRVNÍ PTÁCI A TAKY BARON VON HECKE. BÝVAL STÍHAČÍM ESEM ZA VÁLKY. ZA KTERÉ, TO TADY NIKDO PŘESNĚ NEVÍ, MOŽNÁ ZA TĚ PRVNÍ, MOŽNÁ ZA TĚ POSLEDNÍ. ŽENSKÉ JSOU Z NĚJ CELÉ NESVĚ, I NAŠE EMA.

Pamatuješ, tenkrát v Hamburku...

Pamatuju... Víš, co jsi mi slíbil...

MOC SE NÁM TO S BLACKEM NEĽBÍ, ALE CO MŮŽEME DĚLAT. ŽENSKÉ SI DNES DĚLAJÍ, CO CHTĚJÍ. A CHLAPI TAKY.

KDYKOLIV BARON PŘILETÍ, S EMOU SE PROLETÍ. LETÍ VYSOKO JAKO TRUBEC S VČELÍ KRÁLOVNOU. A MY TAM JEN TAK STOJÍME A DÍVÁME SE A ČEKÁME JAKO TRUBCI, NA KTERÉ NEDOŠLO.

Ale létat umí, to se musí nechat.

Jednou ho zastřelím. Nebo ji. Nebo sebe.

A ŘÍKÁME SI, ŽE BY MOŽNÁ BYLO LEPŠÍ, KDYBY JARO PŘECE JEN NEPŘIŠLO.

Tak, a jde se uklízet. Nechci slyšet žádný výmluvy. Jaro je jaro!

JENŽE JARO, TA POTVORA, VŽDYCKY PŘIJEDE.

I za vzděláváním se vydávejte vlastní cestou...

Zeptejte se Googlu, co si myslí o vzdělávání. Když zadáte heslo „education quotes“ (citáty o vzdělávání), dostanete slušnou nálož úvah. O tom, že vzdělání je to, co vám zůstane, když zapomenete, co jste se naučili ve škole. O tom, že není vzdělání rozumu bez vzdělání srdce. O tom, že vzdělání je cestou z temnoty na světlo. Že vzdělávání dětí je o tom, jak myslet, nikoliv co si myslet. Že vzdělávat se nemá k práci, ale k životu. Že nejhezčí na učení je fakt, že vám ho nikdo nemůže vzít.

Fajn. Říkám si, kde se stala chyba. Nikdo soudný nebude takové výroky o vzdělání popírat, zároveň však vzdělávání neprobíhá podle představ, které sdílíme a kterým bychom na sítích dali nejeden lajk.

Často má vzdělávání, to organizované a veřejné, dokonce úplně opačné dopady a důsledky. Stále většinou trváme na vzdělávací bulimii, tedy nahltej fakta, následně je vyklop do testu a šťastně zapomeň. I po desetiletích poukazování na absurditu takového dění. Pak vám toho nutně ze vzdělávání příliš nezůstane, ačkoliv víme, že by toho mohlo být násobně více.

Vzdělávání srdce? Aha... Inu, víte, na vzdělávání srdce jsme ještě nevymysleli dostatečně spolehlivé testování. V systému, kde se kontrola „vzdělání“ provádí prostřednictvím testů a známek, je těžké si s takovým požadavkem něco počít. A upřímně, ačkoliv Komenský cestu labyrintem světa do ráje srdce popsal poměrně zevrubně už před takřka 400 lety, současná příprava učitelů na tento aspekt vzdělávání příliš nemyslí. Na vzdělávání srdce máme skutečně velmi málo vzdělavatelů.

Ta osvícenská metafora je také poněkud vyčpělá. Ono to skutečně sklouzává stále více k představě, že vzdělávání má sloužit zaměstnavatelům k tomu, aby měli na trhu práce bohatý výběr. Jeden podnikatel mi nedávno napsal, že je to v pořádku, neboť vzdělávání je placeno z daní a podnikatelé tedy mají právo diktovat. Vzhůru do tmy.

O tom posledním tvrzení, že vám nikdo nemůže vzít učení, mám nakonec velmi silné pochybnosti. Víím o dětech s bolestmi hlavy, břicha, o dětech s psychosomatickými poruchami, které jim způsobí „vzdělávání“. Ať už nároky jejich rodičů, nebo ponižování a šikana ve škole, nebo souběh nároků a školního drilu, který se jim zajídá. Z takových dětí pak vyrůstají frustrovaní dospělí, kteří se vyhýbají učení, seč to jen jde. Takových obětí procesu „pojď sem, dítě, uč se moudrým být“ není v české společnosti zrovna málo. Také možná proto české děti častěji nerady školu, jak vyplývá z mezinárodních srovnání OECD.

Zabývám se vzděláváním od úrovně rodiny, školy přes národní vzdělávací politiku až po globální trendy roku. Existuje spousta dobré praxe, osvědčených metod, které přináší výsledky, inovací, jež dokáží přizpůsobit vzdělávání měnícímu se světu, technologiím, médiím a jejich vlivu, předpokladům pro úspěšnou ekonomickou i sociální existenci. Jen málo z toho se ale daří prosadit na systémové úrovni v českém vzdělávacím systému. I v ČR však existují školy, které by mohly sloužit jako výkladní skříň vzdělávání pro 21. století. Není jich mnoho a často jsou nedostupné pro ty, kteří nemají dostatečně silný rodinný rozpočet.

Jde z toho na vás chandra? Nezoufejte. Jedním z nikým nezamýšlených dopadů na vzdělávání totiž je to, že stále více probíhá mimo školu. Vezměte, před pár lety dopadli čeští školáci nejlépe v mezinárodním srovnání informační gramotnosti (ICILS 2013). Škola na tomto výsledku nese minimální podíl. Zvyšuje se úroveň angličtiny českých žáků. Na „víně“ nebude tolik škola, jako internet. Internet učí děti anglicky lépe než škola.

Nezoufejte, alespoň ne vy, kteří máte malé děti či je teprve mít budete. Z hlediska vývojové psychologie se vše podstatné děje do šesti let života. Míra sebe-vědomí, toho správného, postaveného na důvěře v ostatní a sebedůvěře, je dílem tohoto období života. Vše ostatní už jsou spíše korekce. Na sebedůvěře je postaveno odhodlání, vůle, schopnost vnitřní motivace překonávat problémy. A to je nejlepší prediktor úspěchu nejen ve vzdělávání.

Na nedávné konferenci ke strategii vzdělávání 2030 jsem přednesl přítomným tyto charakteristiky individuálně i sociálně úspěšné osobnosti pro 21. století: sebe-poznání, psychická a fyzická odolnost, dovednost těžit ze stále se měnícího světa, digitální dospělost, růstové myšlení (growth mindset), respekt k lidským právům, participace a obyčejné hrdinství. Ani jednu z těchto charakteristik nezaručí škola. Za to, že vaše děti budou takovými osobnostmi, jste odpovědní jako rodiče. Jako suverénní dospívající či dospělé osobnosti jste odpovědní sami za sebe. Ani ve vzdělávání nespolehejte na ostatní a jděte v prvé řadě vlastní cestou...

Pravda vítězí!?

Na prezidentské standartě stojí psáno: Pravda vítězí. Mohlo by se zdát, že v takové zemi má pravda zelenou. Ale vždyť pravda prohrává v bezprostřední blízkosti samotné standarty. Horký uchazeč o prezidentský úřad měl s pravdou velké potíže. Do předvolební kampaně vložil hned několik lží o Karlu Schwarzenbergovi a později udělal ze statečného novináře Ferdinanda Peroutky člověka, který obdivoval Hitlera. A třebaže žádný takový článek nikdo nenašel, nepovažoval za vhodné se omluvit. S takovým člověkem v čele státu si každý jeho obyvatel může říct – proč bych nelhal, když lže prezident, nejvyšší autorita v zemi? Tohle je ale nesmysl, lhající prezident nemůže být morální autoritou, nikdo si ho nemůže vážít, kdyby nebyl k pláči, byl by minimálně k smíchu.

Zajímalo by mě, když politici před volbami slibují to či ono, jestli tomu opravdu věří a až realita je přesvědčí, že všechno

se splnit nedá. Nebo rovnou lžou, jen aby získali naše hlasy? Pak se ovšem nemůžou divit, že nevzbuzují žádnou vážnost a lidé na ně nadávají.

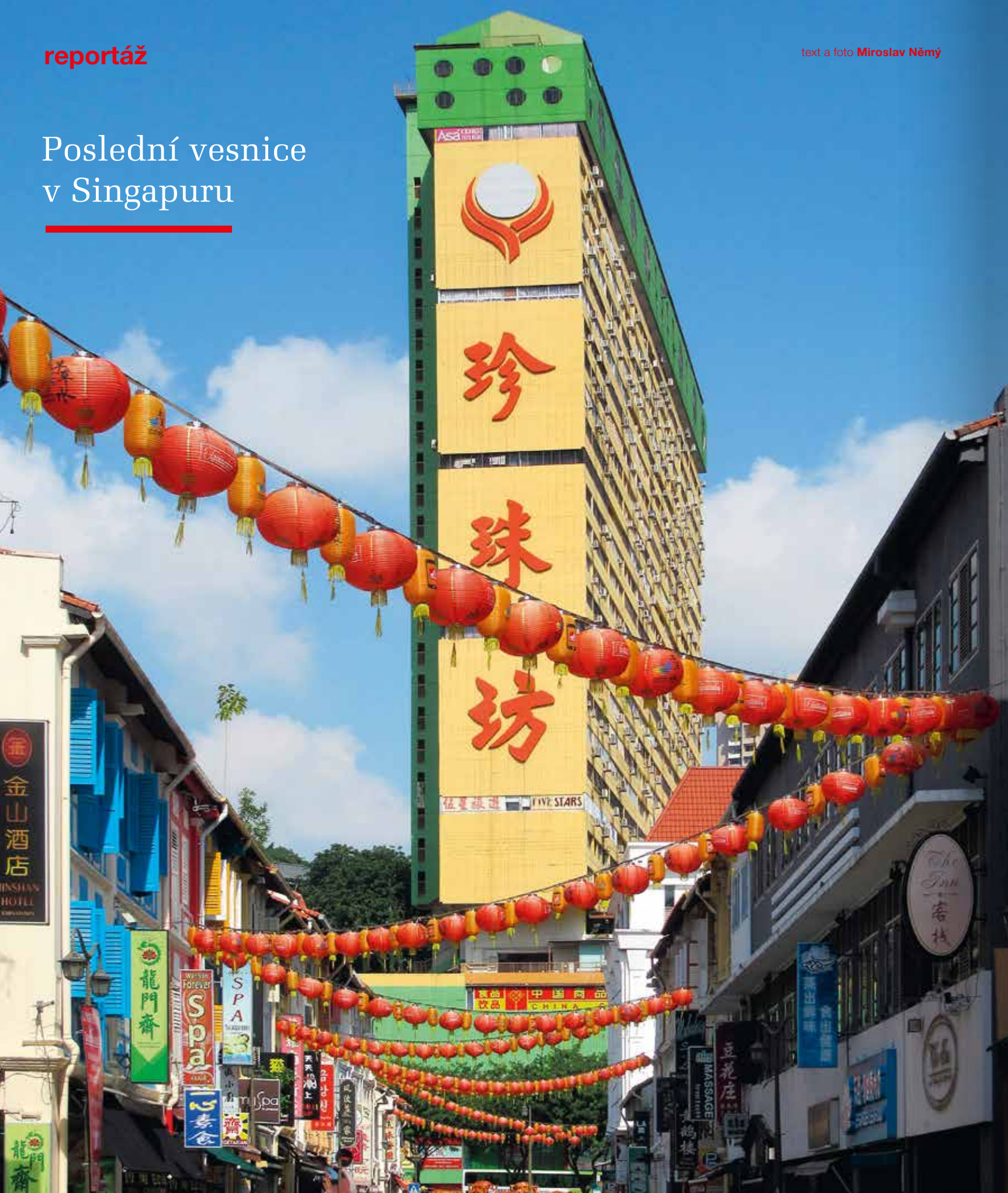
A tak se lže, jako když tiskne. Lžou politici, vysocí manažeři i obyčejní lidé. Ale jsou lži a lži. Vedle těch zásadních i úplně malé, které nesledují vlastní prospěch. Když se mě manželka zeptá, jak jí sluší nový účes, přece jí nebudu vykládat, že ten předchozí se mi líbil víc. Pochválím jí ho a časem si na něj zvyknu, nebo se mi dokonce začne líbit. A když mě manželka pošle nakupovat s dlouhým seznamem položek a já na jednu zapomenu, pomůžu si lží, že tu položku prostě neměli. A vyhnu se rozladění a větě – no jo, takhle je to s tebou vždycky, proč si to všechno píšeš?

Vážný problém s pravdou a lží mají lékaři. Říct pacientovi pravdu, totiž že se jeho rakovina už nedá vyléčit, nebo zalhat a ponechat mu naději, že léky zaberou? Pravda má

výhodu, že nemocný se na svůj konec může připravit, dát všechny své věci do pořádku. Lež mu pomůže prožít víc relativně šťastných dní. Na každého asi platí něco jiného a lékař o tom musí přemýšlet, být psycholog.

Jsou i jiné situace, kdy je lepší nemluvit pravdu nebo alespoň mlčet. Na nevěře, ba i na té náhodné, která skončí, sotva začala, není nic chvályhodného. Měl by se k ní muž nebo i žena přiznat a ohrozit tak manželství a hlavně děti? Rozumný člověk řekne – určitě ne. Bylo by ovšem ideální, kdyby člověk měl dost sebekázně a k nevěře vůbec nedošlo. Je to dost těžké odpovědět ano na otázku – byl jsi mi někdy nevěrný? Jsou lidé, kteří neumějí lhát a partner to na nich pozná, takoví ať si na nevěru nechají zajít chuť. Jinak se ale nebojte pravdy, i když někdy zabolí. Je to lepší, než si pomoci lží, která se později provalí.

Poslední vesnice v Singapuru

JAK UTÉCI OD MRAKODRAPŮ A NÁKUPNÍCH CENTER DO DIVOČINY NA OSTROVĚ, KTERÁ UKAZUJE, JAK TO V JEDNOM Z NEJZÁMOŽNĚJŠÍCH STÁTŮ SVĚTA VYPADALO V MÉNĚ ÚSPĚŠNÝCH ČASECH.

Zase jsem si čistil brýle orosené lepkavým vzduchem tropů – a když jsem zvedl oči, potkali jsme se na dálku pohledem s paní divočákovou. Přes stezku zrovna vedla tři malá selátka, a tak jsem jim v uctivém odstupu dal přednost. Ani na další setkání jsem nebyl připravený a s metrovým varanem jsme se nejprve vzájemně vylekali; jeho další kolegy už jsem ale děsil výhradně já, a to svým foťákem.

Opičí tlupu, která si přesně v 11.30 vyrazila na oběd, jsem přestal počítat u deseti dospělých a pěti prcků: skákali z větve na větev, rozvázně překračovali kaluže vytvořené tropickým deštěm a packami zkoušeli, jestli je spadané ovoce dostatečně vyzrálé.

Na závěr jsem se vyrazil podívat na Motýlí kopec a zíral jsem, když mi kromě bělásků a žluťásků v hustých větvích zatančili také tři zoborožci. Krásní ptačí tvorové pózovali jako zkušené modelové a kývali svojí exotickou hlavou tam a zpátky.

Nejlepší na tom byly dvě věci. Skoro celou dobu jsem si touhle džunglí chodil sám – a celou dobu jsem pořád byl v Singapuru.

Tento mimořádně vyspělý městský stát i přes množství zeleně z logiky věci splňuje definici urbanizované oblasti: mnohahroudé silnice, věžáky, pouliční jídelny i luxusní butiky. Je třetí nejhustěji zalidněnou zemí planety a místa je v něm tak málo, že aby mohl růst pokračovat, probíhá proces zvaný *land reclamation*, při kterém stát ukusuje dokonce i ze svých výsostných vod a staví umělou pevninu.

Singapur má za sebou málo vídaný ekonomický úspěch, neboť v průběhu jednoho lidského života dokázal vyskočit ze třetího světa do prvního; mix přísnosti a chytrosti politiků katapultoval obyvatelstvo doslova z rybářských chatrčí do mrakodrapů.

Jen jednu vesnici si tu ponechali. Pulau Ubin.

PANELÁKY MÍSTO PALEM. ALE NE VŠUDE

Do jisté míry je to tady divočina s ručením omezeným. Z přístavu nacházejícího se kousek od slovného letiště Changi sem jezdí *bumpboats*, tedy oficiálně lodky-kodrcalky – kdo však někdy seděl na opravdu rozhoupaném člunu kdesi na Molukách a modlil se, ať se vlny uklidní, ten si tu připadá jako ve vodním Rolls-Royce, neboť cestou na Pulau Ubin vaše zadnice rozhodně k újmě nedojde.

A Singapur se nezapře ani v dalších směrech.

Povrch „hlavní cesty“ na ostrově je lepší než na českých dálnicích (pravda, lafka není v tomto případě vysoko). V rámci

vychovávání uvědomělého obyvatelstva, což k přístupu singapurských vládců neodbytně patří, tu cedule nabádají cyklisty, ať to z kopečka nepouštějí moc rychle.

Zničehonic se uprostřed zeleně objeví také automaty s chlazeným pitím či lékárnička s defibrilátorem; asi pro případ, že by někoho z té přírody vůkol trefil šlak. Výsledkem je poměrně výhodný kompromis pro návštěvníky, solidní infrastruktura uprostřed autentických kulis.

Od břehů tepajícího města to k přístavnímu molu ostrova Ubin trvá pouhou čtvrt hodinku, přes úzinu celou dobu vidíte paneláky i kotvící jachty. Zároveň to je hotová cesta časem.

Tohle místo původně sloužilo hlavně jako žulový lom, vedlejší činností bylo zemědělství. Nad obojím se ovšem začalo smrákat stejně rychle, jako když den u rovníku ustupuje tmě: Singapur se bleskově transformoval v obchodní centrum a prozíravě vsadil na služby.

Svět obyvatel Ubinu měl namále, což by nebylo žádnou výjimkou.

JAK SE ZRODIL ZÁZRAK U ROVNÍKU

Pro ilustraci se hodí vysvětlivka, kterou jsem spatřil třeba na pořádně rušné tepně Upper East Coast Road – ještě v 80. letech všude rostly palmy a místní rybáři se z pláže vydávali na svůj každodenní souboj s vlnami, nyní zde stojí luxusní byty, školy i mešita, staví se další linka metra. Město od té doby expandovalo směrem do moře skoro o kilometr!

Jihovýchodní Asie se dynamiky nebojí, ovšem singapurské skoky, to je kapitola sama pro sebe. „Nebyl jste tu dva roky? Zase přibýlo tolik zajímavých věcí, pane!“ vyprávěl mi jednou s neskrývanou hrdostí taxikář.

A kdo měl štěstí a cestoval v dřevních dobách, kdy letenky stály majlant a svět byl na přesuny mnohem složitější, má ještě lepší příběhy. Jako australský bard John, již spokojený důchodce-pamětník, jenž mi na jednom z indonéských ostrůvků s dávkou nostalgie líčil: „Můj první výlet do Singapuru se odehrál v 70. letech, když jsem tam přisedal cestou na Bali. Taková lepší vesnice. Samé rybářské chatrče. Když jsem se po letech vrátil a viděl ty mrakodrapy, přišlo mi to skoro nemožné.“

O „zázraku u rovníku“ vycházejí objemné knihy a stojí za ním de facto jediný muž. Když Li Kuang-jao zemřel v březnu 2015 v pozhnaném věku 91 let, Singapurčané za svého guru adekvátně truchlili. Pan Li ale mohl odcházet spokojený, neboť úkol splnil: vláda, v níž byl premiérem dlouhých jednadvacet let, ve vší stručnosti vsadila na několik prvků.

Na podnikatelsky vstřícné prostředí, nulovou korupci, kvalitní soudy po britském vzoru. Na špičkové vzdělávání i zdravotnictví.

Na hromadnou dopravu, proto je na každé auto uvalena dost vysoká speciální daň. Taky na regulované ceny taxíků, aby právě ony zdanění osobních vozů vyvážily.

Na angličtinu jako další úřední jazyk. Na vytváření sdíleného pocitu singapuranství, protože bez něj by stát plný Číňanů, Malajsijců, Indů a dalších cizinců mohl jen těžko fungovat dlouhodobě.

Výsledek? Ekonomika šlape. Rizika jsou minimální a bezpečnost zase absolutní; noční procházka hrozí leda tím, že zase dostanete hlad a v některé ze stovek místních fantastických jídelen podlehnete příliš pozdnímu občerstvení. Vzhledem k tomu, jak to vypadá u sousedů, unikátní počin.

Na druhou stranu ovšem není třeba ze Singapuru činit ráj, do něj má samozřejmě daleko.

Životní náklady jsou tu horentní, Singapur často vítězí v anketách o nejdražší město planety. Pluralismus západního stříhu se nepěstuje. Po smrti pana Li vládne jeho syn. Politika zákazů pod přísnými až drakonickými tresty odnaučila místní plivat a naučila je splachovat, pokud ovšem stojíte v parnu v metru a od loku vody vás odrazuje cedule s pokutou v řádu tisíců českých korun, říkáte si: Nepřeháníte už? Není toho sociálního inženýrství příliš?

Jednou z mnoha malých metafor singapurského pochodu za lepší budoucnost měl být také ostrov s varany a zoborožci. Kutat žulu a pěstovat banány? Bylo to náročné, bylo to krásné a bylo toho dost. Musí se stavět, bydlet, vydělávat...

Projekty na proměnu Pulau Ubin se už nacházely v poměrně pokročilém stádiu, když se najednou zjistilo, že bohatství nemusí být pokaždé vyjádřeno jen penězi. Místní přírodovědec Joseph Lai vytrvale dodával důkazy o nebývalé místní biodiverzitě – a světě, div se, v tažení s kolegy uspěl. V roce 2002 odložila vláda plány na neurčito.

POSLEDNÍ ZAHRA DA PRO DUGONGY

Vznikla tím pozoruhodná možnost zhlédnout ten úplně poslední *kampung*, jak se dřív singapurským vesničkám říkávalo. Klasické domky s plechovou střechou skutečně upomínají spíš na sousední Malajsii či Indonésii, nic podobného už v rozvinutém a bohatém městě nespátříte.

Žádné futuristické stavby, tady to od křoví a stromů hučí jako při zkoušce filharmoniků a pod zeleným porostem upozorňují cedule na zbytky starého muslimského hřbitova.

Také setkání s místní flórou i faunou jsou více než působivá. Na Pulau Ubin zrají granátová jablčka, chlebovníky, banány, kokosy. Pro svůj zápach proklínané i zbožňované duriany. Palmy olejně, ekologické prokletí celého regionu. Ale i skořice, tamarindy, manga, pomela, limety, ba i kdysi tak vzácné muškatové oříšky.

Ve větvích poskakuje nejméně šest druhů ledňáčků a stovky jejich dalších ptačích soukmenovců včetně mořských orlů. Pod vodou se daří krabům, krevetám i vilejšům, mají tu speciální program na záchranu mořských koníků. Dříve zde běžně proplouvali delfíni či želvy a ti nešťastnější by dokonce i dnes mohli teoreticky spatřit dugongy, bájně mořské krávy, sen všech potápěčů; ostrov Ubin je jedním z posledních míst, kde se v okolí ještě mohou dosyta najíst mořských řas.

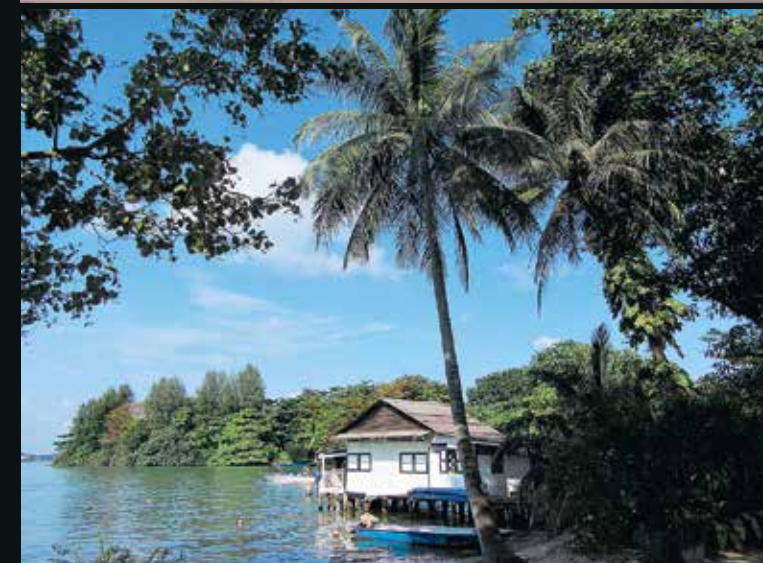
Hlavně mokřady Chek Jawa jsou pokladnicí matky přírody. Sám se tu procházím po mangrovech, slunce mi nahřívá tvář, modrá voda se blýská. Vychutnávám si oběd zakoupený ještě v rachotícím Singapuru a až po chvíli si všimnu, že na mě z blízkého kamene zírá lezec, prazvláštní druh ryby schopné dýchat i na vzduchu, na kterého se tak rád dívám v pražské zoo v pavilonu Indonéska džungle.

Čepici jsem měl od potu ztěžklou snad o půl kila, přes cestu zrovna přeskákal další čuník. O kousek dál pod rozhlednou, z níž jsem obdivoval hustý krov palem a zároveň pozoroval letadla vznášející se nad Changi, se na chvíli úplně ztratil signál. Zahájil jsem cestu zpět k civilizaci a operátor raději poslal sms: „Vítejte v Singapuru.“

Přesnější by ale bylo, kdybych takový vzkaz dostal až ve chvíli, kdy jsem zase přistál na druhém břehu a poslední vesnici Pulau Ubin nechal definitivně na obzoru.

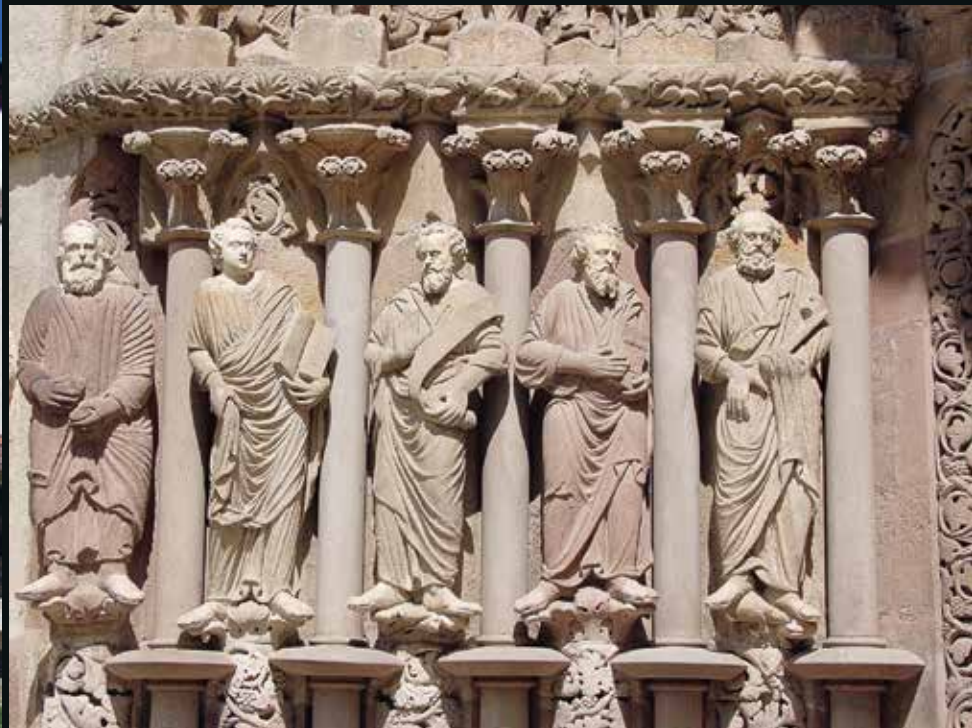
Tak blízko – a zároveň tak daleko od všeho lomu velkoměsta.

●

Kláster Porta coeli

Kláster Porta coeli v Předklášteří nedaleko Tišnova založila královna Konstancie v první polovině čtrnáctého století. Hlavní dominantu areálu tvoří bazilika Nanebevzetí Panny Marie. Jde o gotickou stavbu s nádherným portálem zdobeným kamennými sochami a reliéfy. Za husitských válek byl klášter zpusťosený, ale později byl obnovený. Ženský klášter zrušil v roce 1782 císař Josef II. V roce 1861 bývalý klášter a celé panství zakoupili francouzští cisterciáci a sídlily zde sestry. K obnovení řeholního života došlo po roce 1989.

informační systém

PŘIZPŮSOBÍ SE
LEHCE
VAŠÍ FIRMĚ

www.KaratSoftware.com

18:00 **Son caliente**

20:00 **Chinaski** ○ 22:00 **Mig 21**

20:00 **Tři sestry**

18:00 **Klus** ^{Tomáš} ○ 12:00 **Uhlíř** ^{Jaroslav}

22:00 **Divokej Bill** • 14:00 **Slza**

10:00 **Kašpárek v rohlíku**

23:45 **Pipes and Pints**

23:45 **Rybičky 48** • 16:00 **Mirai**

16:00 **Michal Hruza ...**

BERNARD FEST
21. a 22. ČERVNA 2019
V HUMPOLCI

vstupenky na ► bernardfest.cz

